

Teológia

Rózsa Huba: Az Ószövetség keletkezése

Az Ószövetség könyveit hozzávetőlegesen Kr. e. 1000-tól 200-ig írták, tehát azok időben és kulturális felfogásban messze esnek tőlünk. Érdekeségüket nem az adja meg, hogy adatokat találunk bennük egy nép történetéhez vagy a régi keleti ember valláserkölcsei gondolkodásához, hanem az, hogy olyan istenfogalmat tükröznek, amely azóta is állja a gondolkodó, töprengő és kritikus ember kérdéseit. Ez az Isten transzcendens örök szellem, élő valóság, a világhoz mérten ő a teremtő, a történelem ura és az erkölcsi élet meghatározója. A hangsúly azonban nem ezeken a statikus adottságokon van, hanem azon, hogy ő határozott értelmet adott a teremtésnek, az ember teremtésének is, mert üdvösségre hívta meg, s ezt a szándékát természetfölötti beavatkozással állandóan tanúsítja. A természetfölötti jelek sorozatát Ábrahám és utódai kapták. Isten előttük nyilvánította ki, hogy az emberi történelem az üdvösség története, s nekik azt a gondolatot kellett hordozniuk, hogy nemzeti létük adja a keretet Isten végleges beavatkozásához, a megváltó eljövételéhez. Az Ószövetség azt tükrözi, hogy a zsidó nép hogyan hordozta ezt a hitet, illetve hogy Isten maga hogyan tartotta ébren ezt a hitet bennük. A kereszténység számára is szent könyv az Ószövetség, mert „nevelőnk lett Krisztusra” (Gal 3, 24), azaz tartalmazza a megváltás előkészítését.

Mint minden könyv, úgy ez is magyarázatra szorul, különösen azért, mert ebben a hitbeli tapasztalást esetenként fogalmazták meg és jegyezték fel, s utána gyűjtötték össze könyv alakba. Az Ószövetség könyveinek tehát megvan az emberi keletkezési módja, s annak ismerete nélkül az igazi értelmezés lehetetlen. Tulajdonképpen az egész könyvre áll, amit a szerző a Törvényre, Mózes öt könyvére vonatkozólag mond: „Az alapos vizsgálat rámutatott

arra, hogy az egész mű csak az általános elbeszélés-keret szempontjából egységes. A részleteket tekintve a történések menete sokszor akadozó, epizódyszerű egységekből összetett, az egyes elbeszélések önmagukban önálló egészek, s csak lazán kapcsolódnak egymáshoz. Az előadás fonalát gyakran tövényiszövegek, gyűjtemények szakítják meg. Az egyes részletek más-más kort, történelmi helyzetet tükröznek és különböző teológiai szándék hatja át őket” (56. oldal).

Sok esetben tapasztaljuk, hogy egy-egy elbeszélés más módon megismétli az előbb elmondottakat és így feszültség támad a két közlés között, vagy egy-egy történetet megszakítanak, s a külön vált részek közé törvényeket vagy más eseményeket iktatnak be. Mindez arra mutat, hogy itt szóbeli és írásbeli hagyományt gyűjtöttek egybe és a régi eseményt a kinyilatkoztatásnak már magasabb fokáról szemlélték. Itt tehát a kritikai kutatásnak bő tere maradt. Rózsa Huba a kutatók nézeteinek tömkelegén vezet végig bennünket és igyekszik a kialakult tudományos állásfoglalásokat megvilágítani. Az első részben általános tájékoztatót ad a könyvek elnevezéséről, a szöveg történetéről, a szent könyvek jegyzékéről, a kánonról és a régi fordításokról. Az egyes könyveket azután a zsidó kánonban elfoglalt helyük szerint mutatja be. Tehát először beszél a Törvényről, amelyen a zsidók a Tórát, Mózes öt könyvét értették, utána a Prófétákról, amelybe beletartoztak a régi történelmi könyvek is (Józsue, Bírák, Sámuel, Királyok), majd harmadik helyen a többi írásról, idetartoztak a zsidóknál a Zsoltárok, Jób, a Példabeszédek, Rut, az Énekek éneke, a Prédikátor, a Siralmak, Eszter, Dániel, Ezdrás, Nehemiás és a Krónikák könyve. Végül az úgynevezett deuterókanonikus könyveket mutatja be, amelyeket csak a görögül beszélő zsidóság fogadott el szent könyveknek, az egyház azonban ezeket is teljes joggal sugalmazott és kánoni könyvnek tartja.

Rózsa Huba könyvének két nagy értéke van. Az egyik az, hogy bemutatja azt az óriási irodalmat, amit a biblikus tudomány századunkban a kérdések tisztázására létrehozott, s ami egyúttal azt is igazolja, hogy a kinyilatkoztatás problémájával mind a mai napig birkózik az

emberi szellem. A másik pedig az, hogy az egyház és az egész kereszténység nem fél attól, hogy hitének forrásait alávesse a tudományos kritikának. A vizsgálódás élvezet oda, hogy jobban meg tudjuk különböztetni az istenit és az emberit. Az ember csak elfogadja, felfogadja és kifejezi azt, ami felülről jön, és ragaszkodik hozzá, mert abban találja meg létének értelmét.

Gál Ferenc

Családról, házasságról

„Amit Isten egybekötött”

A házassággal kapcsolatos, főként pápai megnyilatkozásokot tartalmazó kötet első, száz éve keletkezett írásában XIII. Leó pápa a szekularizációnak a családi életben mutatkozó hatásaira reflektál, tisztázza a házasság és a válás lelki és jogi vonatkozásait.

VI. Pál pápa 1968-ban kiadott, és ugyancsak itt szereplő *Humanae Vitae* sok vitát váltott ki, annál is inkább, mivel az őt követő egyházfők is ezt az álláspontot erősítették meg. Ebben a családtervezés, a születésszabályozás kérdése került tisztázásra, és csak a természetes úton történő gyakorlása minősül megengedhetőnek.

A kötet külön érdekessége az a dokumentum, melyet püspöki karunk 1956 szeptember 12-én az abortusz ellen adott ki.

A gyűjteményt jelenlegi legfőbb pásztorunk állásfoglalása zárja, amely a családtagok jogairól, felelősségéről és a nevelésről szól. (*Szent István Társulat*)

Christa Meves: Nászajándék

A címlapon látható fátyolos menyasszony képe éppoly kevésbé ad eligazítást a könyv tartalmáról, mint a kötet magyar címe. A neves pszichológus-orvosnő könyve eredetileg *Házassági ábécé* címen jelent és ért meg 20 kiadást. Könyvében a szerző hosszú házasságban szerzett tapasztalatait adja közre – amit eredetileg lányainak szánt: nászajándékkul. A méltán népszerű írás valóban „A-tól Z-ig” ível, anélkül, hogy „kimerítően” és „tudományosan” szólna tárgyáról, a házasságról; az együttélés, a gyermeknevelés, a házasság megannyi lehetséges konfliktushely-

zetében ad megfontolásra érdemes tanácsokat. Fejezetei közt ilyeneket találunk: Óvatos ószinteség, megfontolt szókimondás; Féltékenység; Nappal és éjszaka; Szexualitás, egyéniség; Kicsinyeink. (OMC)

Michael Laimer: Igen vagy nem, de hogyan?

A jezsuita szerző – eredetileg *A fogamzásgátló* címen megjelent – könyvében a családtervezés problémáját dolgozza föl. A kötet első felében a születésszabályozás meg nem engedhető módjait tárgyalja, részletesen ismertetve a különféle eljárások gyakorlati, biológiai, etikai vetületeit és veszélyeit, valamint a vonatkozó egyházi álláspontokat. A második rész a születésszabályozás megengedett módozatait veszi sorba és ismerteti részletesen. A szerző nem tudományos szakmunkát kívánt írni, hanem lekipásztorok, házastársak és fiatalok számára egyaránt hasznos és használható könyvet. (OMC)

John és Sheila Kippley: A természetes családtervezés művészete

Ebben a könyvben a szerzőházaspár a családtervezés természetes útjának tudományosan továbbfejlesztett módszerét mutatja be. A szerzők a „Házaspárok a házaspárokért” (CCL) szövetség vezetői az Egyesült Államokban. Könyvük a kezdő házásoknak szóló előadássorozat anyagának az összefoglalása. Munkájuk első részében a születésszabályozás különböző módszereinek élettani, erkölcsi vetületeit dolgozták föl. A második részben a természetes családtervezés módszereibe vezetnek be; a biológiai alapok ismertetésétől, a gyakorlati eljárásokon át az „ökológikus szoptatásig” menő ismertetést adva. A kötetben és a mellékletében szereplő táblázatok a módszer gyakorlati alkalmazását könnyítik meg. (*Szent István Társulat*)

Friedrich E. F. v. Gagern: A házastársi szeretet-szövetség

A könyv orvos-szerzője főként a házasság és a szexualitás kérdéseit tárgyalja ebben a munkájában. Részletesen ismerteti az emberi szexualitás sajátosságait, anatómiáját és biológiáját. Külön fejezetben foglalkozik a házasság gyakorlati kérdéseivel, egy másik pedig a házasság problémáival. A könyv elsősorban házasság előtt álló fiataloknak ajánlható hasznos olvasmány. Csak azt sajnálhatjuk, hogy magyar fordítása nem korábban, az eredeti 1963-as megjelenését követően látott napvilágot. (*Szent István Társulat*)